

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj.

Vidékekre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra helyben	1 "
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogad- atunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

Hirdetési díjak:

Ötször használt garmond sor vagy annak
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyitlertéri cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Szerkesztői szállás:

Belkirály-utca szeglet trencsin-vár 7. szám, hová a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjazatnak.

Készítők nem adnak vissza.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“

politikai és közgazd. napilap

1874 évi folyamára.

„KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztelte példánnyal szolgálunk.

A „KELET“ kiadóhivatala.

A legujabb szász mozgalmak.

Wächter Frigyes brassói, és Fabritius Károly
segesvári képviselők beszámolója ismét forduló pon-
tot képez a szászok politikájában. A brassói választ-
ók gyűlése, melyen Wächter is megjelent, elkarhoz-
tatta képviselőjét a Deákörben történt benmara-
dásért; a segesvári választók azonban lelkesült él-
jének bizalmat szavaztak Fabritius Károlynak ed-
digi eljárásáért s belátására bízta, ha szükséges é
kilépni a Deákörből, vagy se. Brassó gyűlése nagy
merészen kötelességévé tette az összes szász képi-
selőknek, hogy a királyföld egyetlen darabkájának
elszakításakor lépjenek ki az országházból, Seges-
vár gyűlése kimondta ugyan a Királyföld egységét,
de megengedi a geographiai fekvés által szükségelt
netaláni elszakításokat. Brassó gyűlése, hogy szől-
jünk, miként történt, ráfordmedt képviselőjére, hogy
miért nem követte a Deákpartból való kilépésben a
többi szász képviselőt, midőn a medgyesi program
értelmében a szász képviselők közt a kisebbség min-
dig alá kell hogy vesse magát a többség határoza-

tának; Segesvár gyűlése ellenben, meghagyta ugyan
képviselőjének, hogy igyekezzék megnyerni állás-
pontjának a többi szász képviselőket is, de egyszer-
mind azon utasítást adta, hogy ha e megnyerés nem
sikerül, egymaga is szavazzon a megállított prog-
ramm mellett.

Örömrünk szolgál látni, hogy az eszélytele-
nül megindított porosz irányu mozgalommal szem-
ben, a mint reméltük, a reactio már tényekben nyil-
latkozik. Lehetetlenség volt az, hogy az ovatossá-
gáról híres szász nemzet egész összességében karjaiba
vesse magát ezen örvöngőknek, kik képeseknek mu-
tathoznak akár a lázadás lángjait felbujtogatni e né-
pet. Nem lehet azt be nem látnia a szász népnek,
hogy sorsa a magyar nemzet sorsához van fűződve
s nem állhat érdekében a magyar nemzetben, mely
vendégszeretettel adott számukra lakhelyet, százado-
kon keresztül békés testvéreként szerette s erényeire
olyan kiváltságokkal ruházta fel, melyekkel egyetlen
népet se, mondjuk nem állhat e népnek érdekében
a magyar nemzetben maga iránt mindenre kész gyű-
löletet gerjesztetni.

Ismételjük, hogy szívből örvendünk Segesvár
új magatartásának s készséggel jelentjük ki, hogy
ez álláspont, a mi álláspontunk.

Távol legyen tőlünk megkövetelni a szászok-
tól, hogy turbékoló gerle módjára adják a szerelmet
a magyar nemzetet szemben; a multaknak meg van
természetes következményük s a népek életében elő-
forduló véres napok emléket egy pár tized nem ké-
pes kitörlni; mi meg vagyunk róla győződve, hogy
mindaddig, míg a szászok nyelvét nem fogják ma-
gyarnak nevezni, vagy megfordítva, örökön fognak
létezni bizonyos külön érdekek, melyek a szászokat
mindig bizonyos, emberileg jogosult külön állásba
fogják hozni. Ez azonban józan ész és kifélt szágul-
dó ábrándoktól ment, hazafias érzelem mellett soha
sem lesz gátja annak, hogy jó egyetértésben német
és magyar egymás boldogságáért küzdve nyugodtan élje-
nek e hazában. A mit a szászok most elkövetnek, nem a
béke szelleme, átkos ellenségeskedés és, mely nem
terem egy fél számára sem edes gyümölcsöket.
Rágalmakkal felbujtogatni egy ifju erejében most
izmosodó nemzet ellen a külföldet, szándékosan min-
den igaz ok nélkül, népfajtoztató, zarnok stb. elne-
vezések kíséretében az urakodó nemzet ellen a bel-
földön is felgyújtani a gyűlölet ádáz tűzét, mind oly
nemtelen tettek, melyekre egy évtized múlva, remél-
jük maga a szász nemzet fogja mondani, hogy ez
nem volt a hazafiság műve.

Ime tekintsenek a szász izgatók Segesvárra s

az iszások nemcsak magának s nemcsak életében
árt, hanem árt halála után is a társadalomnak
és az államnak megromlott utódok nemzésével; a baj
véle együtt nem hal ki, hanem virágzik a töle szár-
mazott öröklék, hülyék, mirigydagadatokban és nya-
valyatorásban szenvedők legiójában. Ezért főkép az
absynthot, mint legártalmasabb pálinkafajt nagyobb
adóval kellene megírni; mint ezt Franciaor-
szágban már meg is tették. S ennek az a jótékony
eredménye volt, hogy magában Párisban az absynth
fogyasztás felénnyire csökkent.

A szesz italokkal való élésbeni kihágások,
ha azok folyton és folyton ismétlődnek, az iszákost
nemcsak a elfajult részegségi kór álla-
potába hozzák. Betegsége a második szakba lép.
Ekkor már a szervek, melyek a mérge folytonos
felvétel folytán azzal már tökéletesen beivódtak,
lényegük mélyéig ható változásokat szenvedtek s
már az egyén sem többé az a ki volt. Ennek kö-
vetkeztében aztán ezen második időszakban tett ki-
hágás, nem idez elé csak egyszerűen részegséget,
hanem ennek helyébe egy új tünetet, melynek je-
lentkezését odáig mi sem jelezte, az a szesz ita-
lokban való túlságoskodás folytán támadó örvöngés az
u. n. rezgőres, delirium tremens.

(Folytatása következik.)

A karlisták vitézei.

(Folytatás.)

Santa Cruz Franciaországba menekült, s on-
nan Buenos Ayresbe ment; később ismét Guipuzcoá-
ban termelt és Lizarraga katonáit vezérek ellen föl-
lázítani törekedett. Törekvése dugába dőlt úgy, hogy
Santa Cruz újra Franciaországba kényszerült szökni;
onnan Rómába vette útját, hogy a pápánál kísértse
meg szerencsét. A pápa elutasította, mire ő álnév
alatt St. Jean de Luzban tartózkodott. Nemsokára
másodízben is föl akarta lázítani Lizarraga csapatait,
sőt azon kísérletet is tette, hogy elfogja a pápa nun-
ciusát Don Carlosnál; midőn ezen terve is meghiu-
sult, Santa Cruz ismét Franciaországba menekült s
Bayonneban, mint híre jár, a francia hatóságok ál-
tal elfogatott.

ott saját szász testvéreik mondják szemükbe, hogy
hazudták a tok! Segesvár választói, született szászok
mondják, hogy a magyar nemzet nem cselekedett
még olyat se, miért oka lenne képviselőjének a
magyar Deákpartot, melynek kebelében volt, oda hagy-
ni; Segesvár maga mondja, hogy a területfelosztás
szükséges és lehet a Királyföldnek olyan része, mely-
nek elszakítását az állam érdeke megkövetelheti.
Kell-e ennél fényesebb czáfolat? Lám csak egy
pérezre báláljon meg a józanság s már is rágalmaz-
zónak bélyegzi azokat, kik önző érdekeik mellett a
legrutább játékba sodorták a szászokat.

Nem kívánunk szólni azon kívánságokról,
melyeket Segesvár választói szorosan specialis érde-
keikben az arrondirozási törvényről megkövetelnek,
elég ismételnünk, hogy a szász érdekek ügyében el-
foglalt álláspontjukat magunkévá tesszük. Hangsu-
lyozta maga a belügyminiszter s még inkább az er-
délyi képviselők értekezlete, hogy a Királyföldnek
a történelem által szentesített összetartózkodása a
lehetőség határai közt megóvassék, ugyanezt kíván-
ják a segesváriak is; hogy szerfelett nagy megyék
ne alkotassanak s a székhelyek megállapításánál te-
kintettel kell lennünk az eddigi nagyobb szász váro-
sokra, olyan dolgok, melyeket nem a segesváriak
mondottak ki először s a magyar országgyűlésnek
nincs oka másként járni el. Hogy a Királyföldnek
van olyan része, melynek elszakítása bikerülhetetlen,
rég igazság, melynek beismeréséért köszönetet mon-
dunk a segesváriaknak. Hogy végre: a Királyföld
rendezéséről előbb hozzassék meg a törvény, mint a
területi szabályozásokról, csupán formai kérdés dolga.
Nézetünk szerint egyszerre hozzathathatnék meg mind-
kettő legalkalmasabban. Bármiként legyen is, bizo-
nyára nem fog az a szász nemzeti vagyonra olyan vést
hozni, mint a melyet a szász izgatók nem állottak
már meglevőnek hazudni.

Ime a szászok könnyen beláthatják, hogy ré-
szükről is csak egy kis jó akarat szükséges hozzá,
hogy az egyetértés teljesen helyreálljon.

Ezek után még csak egy megjegyzésünk van
azon durva magaviseletről, melyet Wächter Frigyes-
sel szemben a brassóiak elkövettek. Semmi sem jel-
lemzi talán jobban a szászok közötti lábrakapott ódi
hamis eszméirányt, mint a brassói félrevezetett vá-
lasztók eljárása. Igaz, hogy a „Herm. Zeitung“ sze-
rint az izgatók hetekig működtek a botrány előidé-
zésén, de azért bár mily erőszakoltan lett is előidé-
zés, mégis beszennyezi az a brassói polgárság egy
részét. Durva rákiabálás egy független képviselőre,
kit enmagukért tisztelniük kellene a választóknak,

A karlisták megvetik Santa Cruzt és örülnek
tar'ják, mindazáltal azon hiszemben vannak, hogy ha
sok ily emberrel rendelkeznek, eddig rég — Mad-
ridban volnának.

Különbön nem Santa Cruz az egyetlen pap, ki
kardot ragadott a köztársaság „szabadkőművesei“ el-
len. Flix, Prades, Baracaldo, Friarte atyák, Milla ka-
nonok és mások szintén körülvezették karddal szent
lágýkaikat s lóháton vezénylik a fölrajjongosított ka-
tonákat. Ezek, nemkülönbön a szintén csöcselékűből
ugorkafára mászott Santes, Valles, Palacios, Marco,
Abotitz, Gorordo, Gutierrez és Izari kapitányok de-
rekesan tudnak a zavarosban halászni és az amugy is
elégé zaklatott népet a megszállt tartományokban
ellenörzés és kímélet nélkül fosztogatják.

Érdekes egy személy Roza s a parancsnok, fa-
ragatlan és tudatlan parasztember, ki lótolvaj volt
azelőtt. A királyi főhadiszállás urai gyűlölik, de nem
nélkülözhetik őt. Rozas nem szokott tisztelőgini elől-
járói, például Elio főparancsnok és hadügyér, Val-
despina marquis, Sottomayol herceg előtt; zsiros ka-
tonaspikáját csupán a „király“ előtt emelint meg.
Azonban a haditanácsban és a csatatéren főszerepet
játsszik; ha végigjártatja piszkos ujját a térépnek, a
hadsegédek szorgalmasan jegyzetik észrevételeit.

A több mint hetven éves Elio tábornok régi
hive a karlistáknak. Tekintélyes udvaronc, diplo-
mata, katona és szervező. Izabella lemondása után a
Rénnion de Vevey név alatt Svájcban időző karlis-
tikus junta Eliót választá az ifju trónkövetelő érde-
keinek képviselőjéül s Elio sikerrel járt el a meghi-
zásban Don Juan, Don Carlos atyja, VI. Don Car-
losnak Londonban élő fivére az első karlista hábo-
rurol ismeretes Cabrert szemelte ki annak idején fia
jogainak védőjéül, de Don Carlos nem szivelte atyjának
barátját, sőt mondhatjuk jötevőjét, s része volt ab-
ban, hogy Cabrera nem szállított föl cselekvő sze-
repre az idősb bourboni ág restaurációjáért vivott kü-
delmeknél. Elio és Cabrera természetesen antagonis-
ták, de sokkal loyálisabbak, semhogy nyílt egyenet-
lenség által ártsanak az igaz ügynek, Cabrera
karjain hordozta valaha Don Carlos, s egy gazdag
angol bolyget bir nőül, ki csak ballás után szeretett
bele. Cabrera hir szerint pénzzel segítyezi Londonból
a karlistákat.

a képviselői mandatumnak, erőszakos visszaragadása,
tul tesz még azon időkön is, midőn az utasítások
kötelen tánczoltatták a képviselőket. Miből állana
egy országos képviselő függetlensége és tekintélye,
ha a választó kerületében megindított izgatások sze-
le szerint kellene változnia állásának? Ha a kép-
viselő egyszer választói bizalmával megajándékozta-
tott, akkor mint országos képviselőre nézve maga
az egész ország s ennek legfőbb foruma az ország-
gyűlés lehet az, mely eljárása felett kedvezőleg vagy
kárhóztatólag ítélhet. Az ily ítélet méltó csupán egy
képviselő tekintélyéhez, de az, hogy néhány feliz-
gatott választó nyilvánosan sértegetse, olyan eszköz,
melynek használata csak azoknak állhat érdekében,
kik bujtogetásaik közben a tisztesség fogalmát szem-
lük elől rég eltévesztették.

Az állam és egyház küzdelmei.

II.

Az utolsó fél évszázad történetéből azon
tanulást vonhatjuk ki, hogy a clericalis párt
az egyház szabadsága és biztonsága alatt min-
dig oly hatalmi állapotot ért, mely mellett egy-
felől semmi korlátozást nem szenved az egy-
házi büntető hatalom, az ifju nemzedék neve-
lése, s a birtok összehalmozása tekintetében,
s másfelől minden eltérő vélemény zavaró be-
folyása legcsekélyebb lehetőségének is elejét
veszi, vagyis azokat minden eszközzel üldözi
és kiirtja. Ott, hol sikerül kezéhez kerítenie
magát az államhatalmat is, mint Olasz- s Spa-
nyolországban és Portugáliában, sőt egyideig
Franciaország- és Ausztriában is, ott a há-
borítlan hitápolás e motívumával látjuk szé-
pítettetni a legkeményebb kényszert, az istente-
lenek kiűzetését, a birtoknak s politikai jo-
goknak a hívők általi monopolizálását, a saj-
tónak, a tudomány szabadságának s a világi
tanításnak elnyomását. Ily esetekben a párt a
népidomítás legnagyobb mestere gyanánt ajánl-
ja föl magát a szolgálatkész állami hatósá-
goknak.

Ha ellenben valamely kormány önálló —
közönyös bár, vagy ellenséges — állást foglal
el irányában, nem kisebb virtuozitást fejt ki
a clericalis párt a forradalmi demagogia terén,
mint ezt Irlandban, Belgiumban s Poroszország-
ban tapasztalhattuk. Ilyenkor a szabadság ne-
vében követeli a parancsai után induló töme-

A karlisták vezérei jobbára közörszű és hir-
hedt származásuak, de Valdespina a marquisról
épen az ellenkező áll. Valdespina marquist nem si-
ketítette el Bilbao gyűzása, miután már születése óta
siket. Mint tábornok nem annyira hadvezérül mint
inkább cseféreül szolgál a karlistáknak. Mondják, hogy
a papok elhitették vele, miszerint a gondviselés fon-
tos küldetésre szelme ki őt; a marquis most ere-
jétől legkitelhetőbb módon teljesíti e küldetést. Ha
Izabella meg nem bukik, Valdespina soha sem lett
volna katonává. Ő nem volt befolyásos személy az
udvarnál, de a forradalom fölkapta, a papok meg
színtén megtették a magokét, hogy megzavarják
amugy is elégé hig velejét. A marquis a zendülés
kezdeté óta halcsövel kezében jár-kel keresztül-kasul
a helységekben.

Az eddig fölörölt egyéneknek kétségkívül ér-
deklőben áll, hogy a mennyire csak lehet, huzzák-
halaszszák a háborút, miután egy döntő ütközet után
sem karukat sem tanácsukat nem venné senki igénybe.
Királyiabbak ok a királyuál, s mindaddig harezolni
fognak, míg lesz valami, a mi ellen egyáltalán har-
colhatnak.

Alig hihetjük, hogy ha Don Carlos valaha
trónra kerül, valami kiváló részvétellel viseltetnék ezen
homályos becsületű férfiak iránt, kik érette harezol-
nak; Don Carlos jobbnak találja, hogy arisztok-
ratikus udvari személyzetet gyűjtönsön maga körül;
ezen arisztokratikus személyzet egy magva ugyanis
megvan már táborában. A mostani hősköztől azonban
nehézen fog menekülhetni, ha csak azok egy új Don
Carlost nem keresnek maguknak, például Don Car-
los fivérét, Don Alfonzót, kiért ismét sikra szállhat-
nának.

A hegyekben töltött szabad, zabolálan élet
nagy ingerrel bír, a mezők elpusztítják, a nyájak
elfogyasztják, a falvak romokban hevernek, — vajjon
ki volna oly bolond, hogy ekét ragadjon s letegye a
tört meg a puskát?

A karlista hadak alsóbbbrangú vezérei hasonló-
lag a fővezérekhez nem annyira katonatisztok, mint
inkább kisebb vagy nagyobb csapatok parancsnokai.
A köztársaságiak ellen küzdő tarka sereg kezdetben
mitsem akart tudni a fegyelemlről, s csak később
lett osztályozva rendezett szakaszok, századok- és zász-

gek számára az elidegeníthetetlen emberi jogokat, az örökérvényű alaptörvényeket, a saját és egyesülési szabadságot, az egyén függetlenségét, az államhatalom fölbontását és szétforgácsolását. Ilyenkor felhasználja a radicalismus és socialismus minden fogását, míg kivívt a győzelmet, s az állam elgyőzítve lábainál hever. Mihelyt egyszer ide jutott, az emberi jogok szószólójából a tekintély legbiztosb támaszává alakul át, s a szabadság ama rövidlátó barátai, kik eddig segélyére valának a küzdelemben, csak most kezdik észrevenni, mennyit vesztek a hatalom cseréjével.

Az eszközök, melyekkel a párt első lépéseit intézi a kitűzött cél felé, egyaránt felismerhetők Rómának a német államokkal s Ausztriával folytatott alkudozásaiban, a francia törvényhozási vitákban, főpásztori levelekben, Spanyol- s Olaszországnak a restauráció korabeli állapotaiban: több, papságnak, az előjárók feltétlen mindenhatóságával s az alárendelték feltétlen jognélküliségével; az ifjúságnak az egyházi hatalom iránti vak hódolatra s az állam- és hazától való fokozatos elszakadásra tanítása; s lehetőleg nagy egyházvagyon összehalmozása a papság szabad rendelkezése alatt, a hitközségek érdekeinek minden védelme nélkül. E fő- és sarkpontok mindenütt kivétel nélkül s egyöntetűen ismétlődnek. Hol az állam a pártot tetszése szerint engedni működni, sőt támogatja is, ott ez egy emberkor alatt urává lesz a helyzetnek. Ezáltal természetesen ki van jelölve az irány, melyben az állam sikeresen érvényesítheti ellenállását. Rendeztetett önállóságot s biztos jogvédelmet kell az államnak ott előállítani, hol a clerikális rendszer önkényének uralmát érvényesíté. A hitközségeknek meg kell adnia — állami felügyelet alatt — az egyházvagyon fölötti rendelkezést, s ezáltal az egyházi hivatalok betöltésére való döntő befolyást. Szabályoznia kell az alsóbbrendű papság jogi állását, s biztosítania azt az egyházi főbellel való zsarnoki önkény ellen. S végül teljesen véget kell vetnie az ultramontan rendszer befolyásának az iskola fölött. Mert az iskola birtoka a XIX-ik században annyi, mint a pápákra nézve a XI-ikben a püspökségek betöltése volt: döntő tényezője tudniillik a világuralomnak!

— A romániai vasuti csatlakozások tárgya. ban gróf Andrássy külügyminiszternek a napokban Costaforu romániai ügynökkel hosszú értekezlete volt, melyben a külügyminiszter, mint a „P. Lloyd“-nak Bécsből jelentik, melegen támogatta a magyar kormány álláspontját, habár számba kell is vennie azon nehézségeket, melyekkel a romániai kormány a kamaratöbbség hangulatával szemben találkozik. Miután az országgyűlési ülészek Budapestre jun. közepén véget ér, teszi hozzá a „P. L.“ az ügynek parlamentarizmusára jelenlegi stadiumával szemben csakugyan a lehető legesélyesebb kilátás van.

Ugyanezen tárgyban a „Pester Corr.“ a következőket írja: „A romániai vasuti csatlakozás tárgyában az egész hét folyamán a magyar és román kormány között élénk értekezés folyt távirati úton. Az oláhországi kormány állhatatosan ellenez bizonyos kikötéseket, melyek a Magyarországra ve-

lőljakká. Több egyformaság és fegyelem vert gyökereket köztöttük, a „király“ pedig megerősítette tisztjokben a kipróbált parancsnokokat.

Ily módon kis helyseregek képződtek, pl. Navarra-, Guipuzcoa-, Biscayában stb., melyek az említett tisztek vezénylete alatt állottak. Csak midőn megszűntek ezeken a guerilla-csatározások és a hadműveletek bizonyos stratégikus célra voltak irányozva, — pl. egy folyamvonal megszállása, az ellenes fűszer bekerítése, fontos városnak (Estella, Tolosa, Bilbao) elfoglalása, — csak akkor indultak a navarrai zászlóalj Biscaya, a biscayaiak Guipuzcoa felé stb. Csata után ezen zászlóaljok visszatértek honi területekre.

Jelenleg a karlista hadak majdnem ép oly jól vannak szervezve, mint az ellenséges sereg.

A karlisták tisztjei szintén előnyös benyomást idéznek elő; okozza ezt nagy részben ama külső méltóság és mesterséges finomság, mely a spanyoloknak kiváló tulajdonát képezi.

Azt sem kell csodálnunk, hogy a karlista katonák oly gyorsan beletalálják magukat az új helyzetbe; a spanyolok régóta jó, híres harczfiak, a baszk tartományok és Navarra lakói, mint földmivesek, vadászok és pásztorkok béke idején is oly életet folytatnak, mely jó eleve edzi, bátrakká s ovatosakká teszi és nélkülözéshez szoktatja őket.

A fegyelem szintén türethető a karlista katonák között; meglehetősen befolyással bírnak rájuk a papok, kik a menyországot ígéri mindenkinek jutalmul. A karlisták közül igen kevesen harcolnak a legitimitás elvéért. A fölkelés nem öltött volna olyan nagy mérvet, ha kezdetben nem oly ingatag, bizonytalan és erélytelen a kormány, másrészt ha a hadsereg nem oly egészen szakadozott, rendetlen és elerköcselenített.

Akárki is győz elvégre, a hadiköltséget magának a boldogtalan országnak kell viselnie. A praetendensnek nincs semmi veszteni valója; ha baja meggyűl Spanyolországban, szépen keresztyülven a határon, a faképnél hagyva számos hitelezőjét. Visszamaradt hívei legfőbb fejjelvetéssel fognak lakolni.

zető két vasutvonal egyenlő kezelést biztosítják. A magyar kormány a két vonal egyidejű megnyitását, vagy oly határozmányok megállapítását teszi conditio sine qua nonul, melyek a brassói vonalt indokolhatlan megrövidítések ellen megóvják. Ugy halljuk — írja a „P. Corr.“ — hogy a magyar kormány a tegnapi napon elküldötte ultimatumát, a romániai kormány felelete nem érkezett még meg.

— A brassóvidéki tíz magyar fau lakosága, mint a „Hon“ írja, nyilatkozatot küldött a belügyminiszterhez, kijelentvén, hogy ők Brassóvidék azon föllíratához, mely a belügyért a szász nemzeti egyetemet ügyében perbe fogatni kéri, nem járultak, sőt még ott helyben óvatást tettek ezen föllírat ellen. Kijelentik ezt, hogy az ország előtt ne legyenek azon hazaelenés törekvések között, kiket a közvélemény méltán ítél el.

Az új mértékrendszer.

(Folytatás.)

4. §. Bélyegzés.

A hitelesítő bélyeg a hosszsmérték mindkét végére ütetik.

A bélyegeket közvetlenül a mérték végeire, a fémborítékkal felszerelt mérőrudaknál és mérőpálczáknál pedig szorosan a boríték mellé kell ütni.

2—5 méter hosszú farudakra a bélyegeket beégettetik.

A mérő szalagokon csak egy bélyeg alkalmazandó és pedig a mérték kezdő pontjánál lévő fémborítékra.

Ha a mérőrud vagy az összehajtható mérőpálcz több oldalán be van osztva, a beosztott oldalak megbélyegezendők.

Szigoru (Praecision) hosszsmértékek a rendes bélyegeket mellett még egy 6 sugáru csillagbélyeget kapnak.

A lósmértéknél a bélyegeket olajos festékekkel nyomtatnak a szövetre.

II. Ür. értékek folyadékok számára.

5. §. Hitelesíthető folyadék-mértékek és megjelölésük.

A hitelesíthető folyadék-mértékek ezek:

20 liter,
10 liter,
5 liter,
2 liter,
1 liter,
0,5 liter vagy 50 centiliter,
0,2 liter vagy 20 centiliter,
0,05 liter vagy 5 centiliter,
0,02 liter vagy 2 centiliter,
0,01 liter vagy 1 centiliter.

Ezen elnevezéseknek teljesen, vagy a liter helyett L, a centiliter helyett c l betűkkel az edény oldalán maradandólag, és attól elválaszthatatlanul fel kell jegyezve lenni. 0,5 litertől kezdve 0,01 literig felsorolt elnevezésük közül tetszés szerint bár melyik alkalmazható. E följegyzések fémről készült mértékekre rendszeren ráütetik, fa edényekre pedig beégettetik.

6. §. A folyadék-mértékek anyaga.

A folyadék-mértékek ónból, bádognál, sárga- vagy veres rézből és vaslemezéből, — ezen három utóbbiból ónozva készíttetnek.

A mérték falai eléggé merevek s egy a használatnál, valamint a netáni szántszenádkos erőhatásoknak ellentállani képesek legyenek.

Az ónozásra csak tiszta ón használandó.

Az 5 liter és nagyobb tartalmu folyadék-mértékek fából is készíthetők.

7. §. A folyadék-mértékek alakja.

A 2 liter, 1 liter és 0,5 liter tartalmu folyadék mértékek hengeralakúak, és mélységük közel kétszer olyan nagy, mint átmérőjük.

Ugyanis

nagysága	átmérője	mélysége az átmérő viszony
	milliméter	a mélységhez
2 liter	108,3	217 1 : 2,00
1 liter	86,0	172 1 : 2
0,5 liter	69,4	132 1 : 1,90

0,2 litertől kezdve lefelé a mértékek szintén hengeralakúak, de mélységük úgy áll átmérőjükhöz, mint körülbelül 3 : 2.

Ugyanis

nagysága	átmérője	mélysége az átmérő viszony
	milliméter	a mélységhez
0,2 liter	55,4	83 1 : 1,50
0,1 „	43,9	66 1 : 1,50
0,05 „	35,0	52 1 : 1,48
0,02 „	24,9	38 1 : 1,47
0,01 „	20,6	30 1 : 1,46

A felsorolt méretek szerint készült mérő-edényeket a mérték szinig megtölti. Ily edények még hitelesíttetnek, ha a felsorolt méretekben legfeljebb 2 milliméternyi eltérés mutatkozik a nélkül, hogy ezáltal a térforgatbaa megengedhető hiba nagyobbodna.

Folyadék-mértékekül oly edények is hitelesíttetnek, melynél a mérték nem tölti meg az edényt szinig. Ez esetben az edény mélysége 2—0 literig legalább 6 és legfeljebb 12 milliméterrel, 0,2 litertől lefelé pedig legalább 4 és legfeljebb 7 milliméterrel nagyobbak veendő.

Az 5, 10 és 20 liter tartalmu mértékek felül tagasabb, alul szűkebb csónakp-alakra és következő mértékkel készíttetnek:

A mérték nagysága	átmérője: felső	alsó	mélysége
	milliméter		
5 liter	214	190	214
10 „	270	240	270
20 „	340	302	340.

Ezen mértékek átmérőiben egész 5 milliméternyi eltérés megengedtetik. A mélységek úgy vannak felvéve, hogy az edények legfeljebb egy negyed része a mértéken felül üresen marad a kiűrités könnyítése végett.

Oly mérőedényeken, melyeknél a mérték nem tölti meg az edényt szinig, a mértéknek megfelelő magasságot a hitelesítő hivatal jelöli meg az edény belső oldalára a forgó, illetőleg a fül irányában fekvő átmérője két pontján karczott vonások által, melyek azután fémről készült mértékekkel ráforrasztott óncsepppek, fából készültéknél pedig a dongába vert szögek fejei által maradandólag feltüntetendők.

8. §. A folyadék-mértékek szerkezete.

A mértékek a közegészségügyi szabályzatoknak megfelelő finom ónból készíttetendők és e végből a készítő neve, vagy jegye az edény fenekére ütendő.

Ezen mértékek kívül-belül simára esztorgályozva, mind alsó, mind felső szélükön 4—6 milliméter vastagságu és szélességű duzzadékkal szilárdítva, és fülrel felszerelve legyenek.

A lemezből készült mértékek alsó és felső szélükön a mérték arányához képest 10—20 milliméter széles lemez karikával vastagítandók és szintén ellátandók, melyre a készítőnek neve vagy jelvénye ütetik.

A mértékek fenekére s az edény alsó és felső szélével párhuzamos legyen.

Lemezből, de nem nyomás által készült mértékeknek, a fenék le- vagy felfelé hajtva forrasztandó az edény oldalaihoz.

A fából készült mértékek 13—15 milliméter vastag tölgfadorongokból készíttetnek, a 20 és 10 liter tartalmuak két áttellenben lévő nyéllel, az 5 liter tartalmuak pedig csak egygyel látandók el. A dongáknak a fenék alatt kiálló része 2—3 centiméter hosszú. A 20 liter tartalmu mértékek 3, a 10 és 5 liter tartalmuak pedig 2 darab 25 milliméter széles vasabronccsal vannak megkötve.

A 20 és 10 literes mértékek fémszögekkel 5 liter nagyságu részekre osztatnak; e szögek a nyelés dongákon átmenő átmérő végein alkalmaztatnak. 9. §. A folyadék-mértékeknek megengedhető hibák. A folyadék-mértékekben megengedhető hibák fém-edényeknél és pedig

20—1 liter az egésznek	$\frac{1}{400}$ része
0,5 liter és 0,2 liter „	$\frac{1}{200}$ „
0,1 litertől lefelé „	$\frac{1}{100}$ „
faedényeknél	$\frac{1}{200}$ „
20—5 literig az egésznek	$\frac{1}{200}$ „

10. §. Hordók.

Csak szilárd szerkezetű hordók hitelesíttetnek. A hordók tartalma a hitelesítésnél $\frac{1}{300}$ részig terjedő pontossággal határozatik meg; a 300 liter és nagyobb tartalmuaknál egész literekre, a kisebbeknél pedig tizedrészliterekre kikerekítve a csapos fenékre beégettetik.

A hitelesítés alkalmával, ha kívánatik, az üres hordó téra-súlyát is meg kell határozni, — előbb levévén arról az óvó abronccsokat; — a súly egész és tizedrészliterekre fejeztetik ki, és szintén csapos fenékre égettetik be.

(Folytatás köv.)

A választási törvényjavaslat indokolása.

(Folytatás.)

Ezen javaslat bírálata alkalmával önként két kérdés lép előtérbe:

Először: miért nem nyújtott be a kormány törvényjavaslatot egy egészen új választási törvény megalkotására iránt? és másodszor: vajon egy egységes adócensus a Magyarország területén létező s egymástól lényegesen eltérő viszonyok közt észszerűen alkalmazható-e?

Az első kérdésre nézve meggyőződéssem az, hogy egészen új s rendszeres egészet képező választási törvénynek megalkotása ez időszertint oly akadályokba ütközik, melyeket sem kormány, sem a törvényhozás azonnal el nem háríthat.

Nem szükség ugyanis bővebben indokolnom, miszerint új választási törvényt alkotni nem lehet a nélkül, hogy mindenekelőtt a census újból meg ne állapíttassék, és pedig a mennyire lehet, egy adóra fektetett egységes census: minthogy pedig összes adózási viszonyaink, a közel kilátásba helyezett adó reform törvények általi átalakulásának nézhet elébe, hiányzanak azon adatok, melyek egy új census felállításának alapjául szolgálhatnának.

De különben is az egységes census iránti nézetek az említett adatok irányában annyira eltérők, hogy épen a jelen időben, midőn a pénzügy rendezése annyira előtérbe lépett, egyáltalán nem merem remélni, hogy az ellentétes nézetek kiegyenlítése és egy új választási törvény megalkotása még a jelen tavaszi ülészek alatt keresztülvihető lenne; holott tagadni nem lehet, hogy a választási törvény mielőbbi módosítására és kiegészítésére elkerülhetetlen szükségünk van, szükségünk van különösen arra, hogy a javasolt novellaris törvény még ez ülészek alatt megalkottatván, a választók állandó névjegyzéke mielőbb elkészíttessék.

Ezen novellaris törvény meghozatala után elrendelhető lesz azonnal a választók összeírása, az állandó névjegyzék elkészítése, mely névjegyzék érvényben maradhat mindaddig, míg az adóreform

keresztülvitele után s a hivatalból eszközözendő választói összeírás alapján az új census megállapítható lesz.

A mi a felhozott második kérdést illeti, kétségen kívül áll, hogy a választói jog alapját képező qualificatiók különböző nevei közt a czélának minden tekintetben leginkább látszik megfelelni az egyetlen, s minden honpolgárra nézve egyenlő adócensus.

Annak megítélésére, vajjon ezen egyetlen adócensus a Magyarország területén létező s egymástól lényegesen eltérő viszonyok közt észszerűen alkalmazható-e? s vajlon az eddig fennállott választási törvényhez viszonyítva, mily eredményeket szűlné? szolgáljanak a következő adatok. Az összehasonlítás alapjául 10 frt adócensus vétetett, minden magasabb vagy alacsonyabb adócensus mellett még nagyobb aránytalanságok merülnek fel.

S ily ezen census mellett először a magyarországi megyei és vidéki területeket véve föl 11 törvényhatóságban Árva, Bereg, Bersod, Liptó, Mármaros, Sáros, Szabolcs, Szepes, Ugocsa, Kővár, Hajdu ker. a választók száma ez 1872. évi eredményhez képest tetemesen megszoríthatnók.

Ezekhez sorolandó még a következő 10 megye u. m. Fejér, Győr, Heves, Hont, Komárom, Szatmár, Torna, Turóc, Ung és Zemplén, melyekben a választók száma 10 frt adócensus mellett hasonlólag fogy, jóllehet csekélyebb arányban.

Ellenben következő törvényhatóságokban: Arad, Bács, Baranya, Békés, Bihar, Csanád Csongrád, Krassó, Mosony, Nográd, Somogy, Sopron, Temes, Tolna, Torontál, N.-Kikinda ker. 10 frt adócensus mellett a választók száma az 1872. összeírás eredményéhez képest tetemesen növekedik.

Ide járul még a következő 5 megye: Bars, Kőszepes, Vas, Zala és a Jászkon kerület, melyekben a választók száma 10 frt adócensus mellett kisebb mérvben, de hasonlólag emelkednek.

19 törvényhatóságban pedig az eddigi választók és a 10 frt államadó fizetők száma közt lényegtelen különbség mutatkozik.

Az eredményt a magyarországi megyékre nézve összesítve, kitűnik, hogy míg 1872. évben 672,615 birt választói joggal, 10 frt adócensus mellett 751,745 honpolgár nyerne választói jogosultságot.

A városokban a következő választókerületekben: Buda, Cegléd, Debreczen, Esztergom, Gyula, Jászberény, Selmec- és Bálabánya, Zombor 10 frt adócensus mellett a választók száma kevesedik, különösen két városban, Esztergom és Selmeczbányán.

Ellenben következő városokban: Arad, Békéscsaba, Gyöngyös, Hódmezővásárhely, N.-Várad, Pest, Pozsony, Temesvár, Szeged, Zenta 10 frt adócensus mellett a választók száma tetemesen növekedik; Aradé 2491-ről 10,610-re, Gyöngyösé 1797-ről 4548-ra emelkednek; Pesté 10781-ről 16715-re.

Ezen felül növekedik a választók száma még a következő városokban is: Baja, Sz.-Fehérvár, Fül-egyháza, Győr, Kassa, Nagybecskerek, Nagy-Kikinda Sopron, Szabadka, Szarvas és Szentes.

A többi itt meg nem nevezett városokban lényeges különbség nem mutatkozik.

A magyarországi városokat illetőleg az összesített eredmény következő: 1872. évben összeirt választó 96,027, 10 frt adócensus mellett pedig 132,383 polgár lépne a választók sorába.

Erdélyben a megyék, székek, vidékekben következő törvényhatóságokon: Aranyosszék, Csikszék, Háromszék, Marosozék, Udvarhelyszék, Naszódvidék 10 frt adócensus mellett a választók száma tetemesen fogy.

Ellenben következő törvényhatóságokban: Alsó-Fehér megye, Felső-Fehér megye, Koloza megye, Küküllő megye, Brassó vidék, Beszterce vidék, Kóhalom szék, Medgyes szék, Szeben szék, Ujegyház szék, Hunyadmegye, 10 frt adócensus mellett a választók száma tetemesen növekedik.

A többi megyékben, illetőleg székek és vidékekben a felvett adócensus lényegtelen különbséget eredményezne.

Az összesített eredmény Erdélyre nézve a városok nélkül következő:

1872-évi összesített választó 109,996, 10 frt adócensus mellett pedig 109,935 polgár nyer választói jogot.

Az összes erdélyi városokban 10 forint adócensus mellett a választók száma jelentékeny mérvben alábbzáll.

Az erdélyi városokra nézve az összesített eredmény ez: az 1872-ik évben összeirt választók 11 e. 419, 10 frt adócensus mellett pedig 5.664 polgár nyer választói jogot.

Az összes eredmény Magyarország és Erdélyre nézve következő:

	1872. évben összesített választók	A választók száma 10 frt egyenes államadóra fektetett census mellett
Magyarország	768,642	884,128
Erdély	121,415	115,599

Főösszeg 890,057 999,727

A fentebbi adatokból következő kétségbevonhatatlan következtetések folynak:

(Folytatás köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, június 2. 1874.

— A királyné ő felsége a megkezdett gmnudeni ev. templom tovább építésére nevezetes összeget ajándékozott. György ex király és családja szintén hozzájárultak.

Hirdetmény.

Alóírt igazgatóságnak a kerületében fekvő Alvincz- Nagyszében- Fogaras- Brassói országutmenti távirdevzeték 1874. évi általános javításához.

Brassó	80
Prædialon	70
Fogaras	90
Skorén	30
Porumbák	50
Vesten	50
Grosau	60
Stecelen	70
Nagyszében	90 és
Szerdahelyen	60

telát összesen: 650 darab.

25 bécsi láb hosszú, felsővégén legalább 4 1/2 bécsi hüvelyk átmérőjű, ugyan- ott éti domulag vágott, egyenes, legalyazott, az épfüg minden héjtól meg- tisztított **féllivágásu** és száraz fényő-táviru oszlopra lévén szükségé, felhivatnak mindazok, kik e szállításra, mely **f. év június-hó végére,** mint szállítási határnapra tűzetik ki, vállalkozni kívánnak, ebbéli szabályos írásbeli és 10 %-nyi bántapénzzel ellátott ajánlataikat, alóírt m. kir. táviru- igazgatósághoz czimezve, legkésőbbben **f. év június-hó 15-ig** bekü- ldeni sziveskedjenek.

M. kir. táviru igazgatóság.

Kolozsvártt. 1874. május-hó 30-kán.

519 sz.

(175)

(3—3)

Pályázati hirdetmény.

Az alóírt m. k. lottóhivatal részéről köz tudomásra hozatik, miszerint Kolozsvártt a város piacon Borza István által kezelt 21. sz. lottógyűjtőde, mely az 1871. 1872. és 1873. 3. év átlaga szerint, 4 % ellátási jutalek fe- jében a nagy-szebeni húzsokra 414 frt., a temesváriakra 208 frt. 3 % el- látási jutalek fejében, a budai húzsokra 237 frt., a bécsiekre 69 frt., a brünniekre 73 frt. összesen tehát 1001 frt. jövedelmezést, jelenleg üresedés- be jövén, nyilvános pályázat útján annak fog adományoztatni, ki a legkisebb ellátási százalékkal elégedend meg.

A gyűjtődevel kapcsolatos 1600 frtnyi biztosíték készpénzben, vagy osztrák-magyar állam kölcsön kötvényekben árfolyam szerint, avagy jelzálog- ban (Hypotheek) is nyújtható.

Pályázók 50 kros bélyeggel felszerelt, 50 frt. bántapénzzel ellátott írás- beli ajánlataikat lepecsételtén **f. év június-hó 11-dik napjának déli 12 óráig** ezen m. k. lottóhivatalnál annál bizonyosabban nyújtsák be, illetőleg küldjék be, mivel később beérkezendett ajánlatok figyelembe nem fognak vétethetni. A közelebbi feltételek a kolozsvári m. kir. pénzügyőri biztosságnál és az alóírt m. kir. hivatalnál megtekinthetők.

A m. kir. lottóhivataltól.

N.-Szeben, 1874. május-hó 17-kén.

(170)

(5—)

Vizgyógyintézet Kolozsvártt.

A „DIÁNA” fürdőben **f. év június 1-jén** vizgyógyintézet lép életbe. Kolozsvár főorvosa, a „DIÁNA” fürdő tulajdonosa, dr. Szombathelyi Gusztáv urral egyetértőleg, a szükséges kényelem s újabb eszközökről gondoskodtam.

Erekeznai, heirati és előfizetni lehet naponta, szóval vagy levdében (Múzeum- utca 1. szám alatt) alóírttal.

A gyógydíjak lehetőleg mérsékeltek lesznek.

Felvételek minden a vizgyógyomód körébe tartozó idilt vagy beveny beteg- ségben szenvedő.

A vizgyógykezelés, vagy helyesebben a **hőmérséki-gyógyomód** előnyei és jótékonyasága már inkább ösmert, semhogy az dicséretre szorulna; azért nem is soroljuk itt elő — a fürdő-berdekekben divatozó szokás szerint — azon bajok meg- számlálhatlan sorát, melyekben vagy legidősebb, vagy kizárólag egyedül célra- vezető a vizgyógyomód, hanem erre nézve készséggel adok felvilágosítást.

Kolozsvártt, május 12. 1874.

Dr. Salamon József,

a vizgyógyintézet igazgató orvosa.

T. dr. Salamon József urnak

Helytt.

Önök azon tudósítását, hogy Kolozsvártt Ön is vizgyógyintézetet szándék- szik életbeléltetni és így a hydropathia terén működni, egyetünk mai nap tartott gyűlése kellemes tudást vett, s önnök ez elhatározását, mint újabb lépést az egyetlől elemi öhajtott cél felé, örömmel tudvólólván, készséggel ajánlja az Ön intézetét mindazon szenvedőknek, a kik a vizgyógyomódhoz bizalommal fordulnak. Szerencsét, kitartást!

Kolozsvártt, március 25. 1874.

Hazafi tisztelettel:

Hirdetmény.

A kolozsvári kir. törvényszék telekkönyvi osztálya által közhírné tétetik, mi- szerint felperes Ellenberger Henrik 2000 frt. tőke s járulékal követelése miatt az 1873. mártius 12-kén 3150. sz. a. kelt végzéssel elrendelt, a Budapesti hivatalos Közlöny 1873-dik évi 82, 83 és 84-dik számaiban, s a helybeli „Kelet” „Magyar Polgár” című lapokban is kiadott hirdetményivel köz tudomásra hozott árverezése, alperes Kohn Sándornak neje Blum Malvinával közös, a kolozsvári 1243-dik tíkve A + 1. r. sz. a. felvett 26328 frtra becsült 228 kr. számu ingafülszék, alperes nek közbevetett semmségi panasa folytán felperes által beadott halasztási kérese az akkor kitért hatánapokon nem fogasztatván, felperesnek a semmségi panasz elvetése után, jelen szám alatt beadott felvételi kérvényére ugyanazon feltételek alatt, ugyan csak a törvényszék hivatali helyiségében **folvó évi augusztus-hó 3-dik és szeptember hó 3-dik mindenkör délelőtt 9 órákor** fog megtartat ni, s a azon hirdeményben foglalt figyelemztetések, a hitelezők és igénylőknek ez útalt is megtehetnek.

A kolozsvári kir. törvényszék telekkönyvi hatóságának 1874. május 6-dikán tartott üléséből.

BIRÓ PÁL, elnök.

TÓDORFFI DOMOKOS, aljegyző.

A „VICTORIA” biztosító-társaság, VIII-dik zárszámlája és vagyonmérlege, 1873-dik év január 1-től deczember 31-dikéig.

forint	kr.	forint	kr.	forint	kr.
1566324	24	1673145	41	377149	29
106821	17	15082	—	499337	82
		2094524	98	1004561	57
		90544	40	173892	49
		3873266	79	291180	64
		107162	64	178848	64
				1472713	62
				10000	—
				2000000	—
				1741351	73
				3741351	73

Bevétel:

1872-diki tűzági díjtartalék
kártartalék
száll.-ági díjtart.
244.314.350 ft. — biztosított érték után, 1873-diki bevétel tűz-, jég- és szállítmányágban
1873-diki tüke-, kamat- s vegyes bevétel
Az előző évek általános főirtaléka
Bevétel főösszege

Kiadás:

Megsemmisítés
Viszonybiztosítási díj
10.193 (tűz-, jég- s szállítmánykár és felvételre tett fizetés, a viszont- biztosított által megterülő rész leltése után
206 függő tűz- és szállítmánykár tartaléka
Tűznöki jutalek tűz-, jég- és szállítmányágban
Általános kezelési költségek
Az üzletben használt tőkék 5 %-os kamatja
Tűzbiztosítási díjtartalék, a folyó kockázatok fedezetére
Szállítmánybiztosítási díjtartalék, a folyó kockázatok fedezetére
Alapítási és szervezési költségek 10 %-os törlesztése
Kiadás főösszege
Veszteség

Biztosítéki alap:

Alapítók
Tűz-, szállítmány- és életbiztosítási díjtartalék; valamint tűz-, szállít- many és debiztosítási kártartalékok

Kolozsvártt, 1874. május 1.

alelnök:

Simon m. k.

igazgatók:

vezérigazgató:

főtitkár:

főkönyvvezető:

Szász m. k. Bogdán m. k. Dezsényi m. k. Boér m. k.

Wagner m. k.

Frits m. k.

A „Victoria” biztosító társaság igazgatósága

A főírt vagyonmérlegnek minden tételeit megvizsgálván és az illető könyvekkel összehasonlítván, azokat ezekkel megegyezőeknek és helyeseknek találtuk. Kolozsvártt, 1874. május 24-kén.

Az 1873. május 29-én tartott közgyűlés által megválasztott számadásvizsgáló bizottság:

Id. Merza Joachim m. k. szám. vizs. biz. elnök, Bányay L. Károly m. k., Zattler Mihály m. k., Gazsy József m. k., Vikol Antal m. k., Tömösváry Miklós m. k., Kállay Lajos m. k., Pintye József m. k., jegyző.